

Slovenski Gospodar.

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja a poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 2 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr., za četrt leta 65 kr. — Naročnina se pošilja upravitelstvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice št. 5. — Določniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr. Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Isterski Lahi in naši Nemci.

Vsled ukaza pravosodnega ministerstva odredila je višja deželna sodnija v Trstu, da se morajo po vseh sodnih okrajih v Istri, kjer skupno prebivajo Italijani in Slovenci, oziroma Hrvatje, na sodnijskih poslopih obesene uradne table z zgolj italijanskimi napisi nadomestiti s tablam z italijanskim in slovenskim, oziroma hrvatskim napisom. Ta odredba je tem bolj opravičena, ker v Istri prebiva 185.249 Slovanov in le 118.300 Italijanov. Ali vendar je ta pravična in državnemu temeljnemu zakonu primerna odredba pri italijanskih prebivalcih zbudila hudo nasprotstvo, ki se je najprej razodevalo v strastnih časnikarskih člankih in protestih ne samo isterskega deželnega odbora in nekaterih občinskih zastopov isterskih, ampak celo deželnega odbora in mestnega sveta tržaškega. Končno pa je to nasprotstvo tudi v pouličnih izgrelih stopilo na dan.

V Kopru so imeli 14. oktobra sejo občinskega zastopa, v kateri je bil sklenjen protest zoper gori omenjeno odredbo višje deželne sodnije tržaške. Ko so sli občinski odborniki domu, pozdravila jih je in spremljevala po ulicah druhal kakih 50 Italijanov z živio-klici na Italijo. Na hišna vrata, kjer prebivajo Slovenci in Hrvatje, pa so razbijali z velikim ropotom in krikom: Proč s Slovenci, proč s hrvatsko stranko, proč s Hrvati!

Iste večera imeli so občinsko sejo tudi v Piranu ter sklenili enak protest zoper gori omenjeno odredbo. Tudi tam so se po končani seji prepevaje in razgrajaje vlekli po ulicah. Toda razgrajanje se je kmalu spremenilo v dejanja. Italijanska druhal pretila je finančnim stražnikom slovenske krvi ter šla pred stanovanja dveh kanonikov. Tam so vlomili vrata, vdrli v kleti in kamenje metali v stanovanja. Od ondod so šli pred sodnijsko poslopje ter kamenje lučali vanj in tudi potokli mnogo šip. Razšli so se še le potem, ko so prišli žendarji in žugali, da bodo streljali. Ker je občinski zastop gosposkam naznanjal, da po odpravi italijanskih uradnih napisov ne more več porok biti za ohranitev miru, odposlalo je c. kr. namestništvo v Trstu 22. okt. posebnega uradnika s kompanijo vojakov v Piran ter ob enem pomnožilo tamošnjo žendarmerijo in finančno stražo.

Ti izgredi so se ponavljali 22. okt. zvečer o prihodov vojaštva in le po spravljivem obnašanju častnikov so bili odvrnjeni hudi dogodki. Množica je zopet pred sodnijskim poslopijem zahtevala, da naj se nazaj obesi prejšnji zgolj italijanski uradni napis, dokler se župan v družbi namestniškega tajnika dr. Hoheggerja ne prikaže ter ljudem v imenu komisarja ne da zagotovila, da se italijanska tabla zopet obesi, kar se je 23. okt. v istini zgodilo. Zmagala je surova sila.

Pa kaj bi dalje poročali o takih, večinoma proti-

avstrijskih nemirih; bili so tudi po nekaterih drugih krajih. Jugoslovanski poslanci so zaradi teh dogodkov v državnem zboru vprašali ministra znotranjih zadev. Vlada je dala zagotovilo, da tam, kjer so že bili prebiti dvojezični napisi, da ostanejo, drugod pa da se bodo sčasoma napravili. In tako je res bila 5. nov. v Piranu na sodnijsko poslopje vpričo dveh vojaških čet pribita tabla z dvojezičnim napisom.

Te italijanske razgrajalce, ki so bili iz Italije našuntani, mora obsojati vsak pameten človek; čujte, le naši liberalni in nacijsionalni Nemci ne. Da, ti te puntarje očitno zagovarjajo in se z njimi bratijo. Pred tednom je namreč župan piranski poslal celjskemu mestnemu zastopu telegram, v katerem celjskim Nemcem izraža »sočutje in željo, da Nemci in Italijani končno zmagajo v težavnem narodnem boju, ki ga danes bojujejo«.

Primorski Lahi sčillijo radi v Italijo, naši zagrizeni Nemci pa radi v »raj«. Saj je nedavno celjska »Vah-tarica« pisala, da imajo Nemci in Italijani še drugo hišo razven Avstrije. Mi Slovenci pa smo in hočemo ostati le zvesti Avstriji, zato pa upamo, da nam bode vlada pravična na Primorskem, na Štajarskem in sploh povsod, koder se Slovenci ponašajo, da so Avstrijci!

Jezik občinskih pečatov.

Čeravno še Slovenci dokaj dobro bijemo težki boj za svoj obstanek in se junaško borimo za svoje pravice, vendar-le počasi napredujemo, kar se tiče napredka v narodnem oziru. Mnogokje se še nam kažejo sledovi nekdanjega tujega krivičnega gospodstva, sledovi tuje sile, česar si nismo sami krivi; ali da še marsikje sedaj vladajo na naši zemlji nemškutarji ali njih toliko hvalisana nemščina, to je naša krivda in naša sramota.

Tako še mnogi, mnogi župani po južnem Štajarskem uradujejo le nemški. Drugod je v tem oziru že nekoliko boljše, ali tam še navadno slovensko uradovanje venčajo nemški občinski pečati, kakor n. pr. v Ptujem okraju. Ta okraj obsega 78 občin. Od teh ima le 13 občin popolnoma slovenske pečate, osem jih ima slovensko-nemške, vse druge pa, namreč 57, imajo na svojih pečatih le nemške napise. Ali je morda toliko Nemcev v tem-le okraju? Po zadnji ljudski štetvi ima ta okraj 47.193 ljudi, od katerih je 46.486 Slovencev in le 465 (?) Nemcev. Ti Nemci pa se skoro vsi razdelé na dve občini, in sicer jih je v Krčevini pri Ptuj 209 in na Bregu 149, ostalih 107 Nemcev pa pride na vse druge občine (76). In od teh 465 ljudi, kateri so navedli nemščino kot občevalni jezik, gotovo ni več, kakor kakih 150 pravih po rodu Nemcev, ostali pa so sami nemškutarji.

In tej po celem okraju razkropljeni peščici pravih in nepravih Nemcev na ljubo ima 57 občin le samo nemške pečate? Kje je tu slovenska zavest, kje pravi slovenski ponos? Župani, občinski odborniki, občani, ali se vam bodo že skoro odprle oči, da boste videli in spoznali, kako svoj lastni materin jezik zaničujejo in teptate? Ako smo sami po nepotrebnem tako zatelebani v to nemščino, kako naj potem zahtevamo, da tuji spoštujejo naš slovenski jezik!

Le trinajst od 78 občin ima do sedaj samoslovenske pečate; o malo je to in slabo znamenje prave narodne zavesti. Čeravno jih je tako malo, zato pa tembolj zaslužijo, da zapišemo v zlate bukve njih imena, ki so: Sv. Andraž v Slov. goricah, Sv. Elizabeta, Gradiše, Gruškovce, Levanjci, Sv. Lovrenc na Dr. polju, Sv. Marko, Mezgovci, Polenci, Skorišnjak, Slatina in Varea. Slov.-nemške pečate pa imajo: Sv. Barbara v Halozah, Čirkovice, Pacinje, Prvenci, Slovenjaves, Stoperce, Zaborci in Vintarovci. Teh osem občin tudi najboljše stori, ako svoje dvojezične pečate spremenijo v samoslovenske. Ostale občine pa ne zaslužijo družega, nego da jih zapišemo v črne bukve, iz katerih tako dolgo ne bodo izbrisane, dokler svoje sramote ne odstranijo in ne pokažejo svojega samoslovenskega lica.

Kar smo tu pisali o jeziku na občinskih pečatih v Ptujskem okraju, velja ravno tako za druge okraje, kjer vlada ista neopravičljiva razvada. Slovenski župani, ne pozabljajte vendar, da ste predstojniki slovenskih občin!

Na naši zemlji tuji rod
Naj gost nam bo, a ne gospod;
Mi tu smo gospodarji,
In Bog in naši carji!

Res, na slovenski zemlji smo Slovenci gospodarji — ali ne z nemškim jezikom — temveč z nami naj tudi edino gospoduje naš mili slovenski jezik!

Cerkvene zadeve.

Prelat Fran Kosar.

(Dalje.)

»Kakoršna bo v deviškem stanu vaša ljubezen do Boga, takšna bo v zakonu vaša ljubezen zakonska. Navadite se že zdaj biti prizanesljivi, potrpežljivi, pohlevni, krotki, molčeči; učite se prenašati vsacega človeka, premagujte se ter si prizadevajte z vsakim človekom v miru in zastopnosti živeti. Tako bote zmiraj pripravljeni, biti tudi pohlevni in dobri možje in žene, naj vas zakliče Bog v zakonski stan, kedar bodi. Dobro se učite vsak po svojem spolu vsa dela opravljati, katera bi vas utegnili v zakonu zadeti; kolikor rečij znaš, za toliko ljudi veljaš. Bodite prav pridnih rok; lenoba zapravi časno srečo, a tudi dušo stori nesrečno. Navadite se že zdaj biti varčni. ... Če hočeš v jeseni žeti, moraš že na spomlad sejati, in če hočeš stare dni kaj imeti, moraš že v mladosti, kar je prav, varčevati začeti.

»Ne razvadite se predobro jesti in piti in premehko živeti. Bodite zadovoljni s tisto mizo, katero vam Bog po vašem stanu pogrinja. Človek ne živi zato, da bi dobro jedel in pil, ampak on je in pije zato, da živi. — Bodite sicer v svoji mladosti zmirom veseli; sv. pismo namreč uči: »Veseli se mladenič v svoji mladosti, in tvoje srce naj bo dobre volje v dneh tvojih mladosti; toda vedi, da te bo Bog čez vse to klical na sodbo.«¹⁾ — Veselje človeku vsako delo polajša, in veselo srce nam oslajša

težavno življenje; ali vaše veselje naj bo po nauku sv. apostola »v Gospodu«²⁾, to je, brez greha. Praznih in nespodobnih norcev se vselej ogibajte; imejte Boga vedno in povsod pred očmi; bodite pametni in postavni — pamet je boljša ko žamet.

»Ljubi sini in hčere! zdaj se učite od svojih starišev, kako je treba otroke v božjem strahu rediti; zdaj pridno opazujte, kako je treba otroke v božjem strahu rediti; zdaj pridno opazujte, kako težke dolžnosti da stariši imajo do svojih otrok. Polajšate jim njih skrb, radi jih ubogajte; zvesto izpolnjujte četrto božjo zapoved ... in glejte! Bog vam bo dal svoj blagoslov, da bote tudi v zakonu zvesto izpolnovali, kar četrta zapoved starišem nalaga. Bodite v samskem stanu dobri otroci, vbogljivi, pridni in pobožni sini in hčere, in tako bote zmiraj pripravljeni, biti dobri stariši, pobožni očetje in matere, naj vas Bog v zakonski stan kliče, kedar bodi ...

»Z zlatimi črkami pa v svoje srce zapišite nauk, da že v deviškem stanu svoje srce v živi veri in nepremagljivem zaupanju v Boga utrdite. Te dve čednosti, vera in zaupanje v Boga, ste dve najmočnejši podpori za zakonske ljudi v križih in težavah zakonskega stanu. Mladi ljudje, kedar se ženijo, si le zlate gradove, veselje in srečo v zakonskem stanu obetajo, zato ker jim še skušnje manjka. Toda ljubi stariši! le povejte svojim sinom in hčeram doma, koliko križev, težav in skrivnih britkostij zakonski stan s seboj pripelje.

»Nemila smrt pobere starišem pridne otroke, odtrga od ženinca srca dobrega moža in vzame možu pridno ženo, edino njegovo podporo. Ljubeznivi ženini spremenijo se v hudega, trdosrčnega, neusmiljenega moža, kateri z ženo hujše, kakor z deklo ravna; pa tudi ljubezniva nevesta le prepogosto svojo naturo spremenijo, ter postane huda, zabavljiva, jezična, zapravljiva, razuzdana, nezvesta žena, pri kateri živeti je gorje!«

»Kožne bolezni razgrajajo pri živini, in kar so tedne in tedne težavno obdelovali, vkonča jim huda uima na eden dan po goricah in na polju ... Lačni in raztrgani otroci vpijejo in prosijo kruha in oblačila, mlo jih gledata oče in mati, pa kaj da ni začem kupiti. Potrebe in bolezni pridejo v hišo, pa kaj, da ni v roke vzeti kaj. Stariši komaj čakajo, da bi otroci odrastli in jim vsaj na starost pomagali; ali glej! otroci zrastejo, toda namesto starišem pomagati, jim z zaničevanjem in žalostjo plačujejo, in ti, katerim so stariši življenje dali, svojim lastnim starišem smrt želijo. O takrat poka od žalosti očetovo in materino srce! »Ali še je Bog in Oče v nebesih« zdihujeta in »Bog je pozabil na naji« obupujeta! O, ni pozabil na vaji dobri Bog, ljuba zakonska! Trdno verujta: Še živi naš ljubi Bog in dobri Oče v nebesih, ki tudi vaji ljubi in za vaji skrbi ter vé, kako se vama godi. Trdno tudi zaupajta va-nj: on ki ptičice pod nebom živi in cvetlice na polju tako lepo oblači, tudi človeka pozabil ne bo. Da! če je tema pred našimi očmi in noč, in ni nikjer več pomoči za nas, takrat se nam vera in upanje v Boga, kakor dve mili zvezdici na nebu prikažeta ter nas vabita, pogledati proti nebesom, kjer naš stari, dobri Oče živi, ki nas svojih otrok pozabil ne bo. Glejte mladeniči in dekleta! vse to tudi vas lahko čaka v zakonskem stanu. Da torej v taci in tolikih križih in težavah nad božjo previdnostjo ne obupate, treba je, da živo in trdno zaupanje v Boga v zakonski stan s seboj prinesete ...

»Kakor hitro se v zaroke podate, pametno in modro juterno pismo napravite ... Mladim ljudem skušnje manjka, in kedar se ženijo nič naprej ne pomislijo, kaj bo, ako utegne mož umreti? — ako bi mož utegnil

¹⁾ Pridig. 11, 9.

²⁾ Fil. 4, 4.